

Advies

DATUM 25 maart 2019
VOLGNUMMER 2018-2019/10

COMMISSIE Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Decreet buitenschoolse opvang en activiteiten biedt kansen maar sterker vangnet is nodig

Op 26 maart 2019 wordt het voorstel van decreet over de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten¹ besproken in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het voorstel reikt een kader aan om meer samenwerking tussen actoren te realiseren, onder regie van het lokale bestuur.

Elke schooldag gaan duizenden kinderen naar de buitenschoolse kinderopvang. Het gebruik van de buitenschoolse kinderopvang neemt toe. Tussen 2000 en 2012 steeg het 'regelmatig' gebruik van 29% naar 63% bij de 6- tot 11-jarigen².

Verschillende beleidsdomeinen en -niveaus spelen een rol in organisatie van de buitenschoolse opvang. Er zijn welzijn, onderwijs, jeugd en sport, er is het Vlaamse en lokale niveau en er zijn publieke en private spelers.

Het Kinderrechtencommissariaat ziet in het voorstel van decreet veel kansen voor duizenden kinderen.

- Lokale besturen krijgen meer slagkracht bij het uittekenen van de buitenschoolse opvang en activiteiten. Ze zullen beter kunnen inspelen op de nood van kinderen aan een buurtgerichte aanpak.
- De Vlaamse Regering voorziet verschillende subsidies voor lokale besturen, waaronder subsidies die expliciet inzetten op de

¹ Voorstel van decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten, *Parl. St. VI. Parl. 2018-19, nr. 1856/1*, <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1460635>

² S. Lenaers, *Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in Vlaanderen, Gebruik en deelname, evaluatie, behoeften en attitudes*. Onderzoek in opdracht van Kind en Gezin, 2013.

participatie van kinderen met specifieke zorgbehoeften en kinderen uit kwetsbare gezinnen.

- Het voorstel stuurt aan op meer samenwerking en een integraal uitgebouwd buitenschools activiteiten aanbod. Hiermee verlaagt het de drempels tussen actoren die een rol kunnen spelen in de buitenschoolse activiteiten. En het vergroot de kans op een divers georganiseerd activiteitenpalet voor kinderen die opgroeien in kansarme buurten met weinig vrijetijdsaanbod of publieke ruimte om te spelen.

Het voorstel van decreet houdt ook risico's in. Daarom vragen we om een sterker vangnet.

- Versterk kindperspectief via een amendementsvoorstel bij artikel 3
In het voorstel zijn vooral de Vlaamse overheid, de lokale besturen en de organisatoren aan zet. We missen vanuit het perspectief van de participerende kinderen en ouders stevige garanties op een toegankelijk, kwaliteitsvol en divers activiteitenpalet in hun stad of gemeente. We pleiten om bij artikel 3 een derde lid toe te voegen.
- Ga voor steunpunt dat samenwerkingsverband vanuit kindperspectief ondersteunt
Het voorstel zet een behoorlijke transformatie op gang. Verschillende belangen moeten op elkaar worden afgestemd zonder het prioritaire belang van het kind uit het oog te verliezen. We missen in het voorstel een duurzaam ondersteuningsengagement vanuit Vlaanderen. Er is nood aan een steunpunt dat inzet op de ondersteuning van de lokale besturen en de samenwerkingsverbanden.
- Bouw een sterk monitoringssysteem uit
We missen een sterke monitoring vanuit Vlaanderen op de realisatie van de doelstellingen in het decreet. We pleiten voor de uitbouw van een monitoringssysteem op verschillende niveaus.
- Verzeker dat de aandacht voor kwaliteit niet verzwakt
Het voorstel gaat voor het toekennen van kwaliteitslabels. Vergelijken we de kwaliteitsvoorwaarden van een label met deze die nu gelden voor groepsopvang van schoolkinderen dan is er een duidelijk verschil.
Ook kinderen en jonge tieners moeten op kwaliteit kunnen rekenen, het voorstel kent enkel aan kleuteropvang kwaliteitslabels toe.
We pleiten voor kwaliteitsvoorwaarden die ook beantwoorden aan wat kinderen en het VN-Kinderrechtencomité belangrijk vinden. En we formuleren een amendementsvoorstel bij artikel 11, 5°. We geloven dat het gebruik van Nederlands 'positief' moet gestimuleerd worden.
- Onderwijs, jeugdwerk en sportverenigingen geen prominente spelers?
In het voorstel vallen jeugdwerk en sportverenigingen buiten de definitie van 'opvang lager onderwijs' en onderwijs is geen prominente speler. Terwijl elke dag duizenden kinderen op school worden opgevangen. En sommige lokale besturen nu al samenwerking tussen scholen, jeugdwerk- en sportorganisaties ondersteunen. We hopen dat de bestaande (brede school) samenwerkingen tussen scholen, jeugdwerk en sportverenigingen niet onder druk komen te staan. Alle actoren die voor kinderen

voor of na schooltijd een verschil willen maken, moeten dit in alle vrijheid en met de nodige ondersteuning kunnen blijven doen.

1. Voorstel decentraliseert buitenschoolse opvang- en activiteitenbeleid

Vlaanderen wenst het buitenschoolse opvang- en activiteitenbeleid te reorganiseren. Ze wil meer ontwikkelings- en speelkansen aan kinderen geven, ouders ondersteunen in hun participatie aan de arbeidsmarkt, en de sociale cohesie en gelijke kansen bevorderen.

Vlaanderen kiest voor het decentraliseren van het buitenschoolse opvang- en activiteitenbeleid. De Vlaamse overheid verlaat (op termijn) de rechtstreekse financiering van opvanginitiatieven en kiest voor een subsidiëringssysteem aan lokale besturen die de regie in de organisatie van de buitenschoolse opvang en - activiteiten opnemen. Met regie bedoelt Vlaanderen: een lokaal beleid uittekenen dat steunt op samenwerking tussen alle relevante actoren en vormgegeven in één samenwerkingsverband, het uitgetekende beleid in de meerjarenplanning opnemen, en beslissen over het besteden en verdelen van de financiële middelen/subsidies aan personeel, infrastructuur en logistieke ondersteuning.

Vlaanderen voorziet verschillende soorten subsidies. Eén die gebaseerd is op het aantal twee- tot twaalfjarigen in de gemeente, één die rekening houdt met het aantal kwetsbare gezinnen en het aantal kinderen met specifieke zorgnoden en één die bij voorrang gaat naar kleuteropvang met een kwaliteitslabel.

2. Voorstel biedt kansen aan veel kinderen

Het decentraliseren van het buitenschoolse opvang- en activiteitenbeleid kan extra kansen bieden aan kinderen. Nabijheid is een rode draad in het leven van kinderen. Als kinderen spreken over hun omgeving dan gaat het over hun thuis, hun straat, hun school, hun buurt, hun gemeente. Hun leven speelt zich in de nabije buurt af. Het gaat over de directe thuis- en kinderopvangomgeving, de directe buurt rond de thuissfeer waar hun vrienden, school, buitenschoolse opvang, zwembad, bibliotheek en vrijetijdsactiviteiten zijn en de plaatsen waar ze sporadisch komen.

De ervaringen die kinderen opdoen in deze omgevingen zijn medebepalend voor hun welzijn. Onderzoekers vinden een duidelijk verband tussen de kansen die kinderen in hun buurt ervaren en de ontwikkeling van kinderen. Kinderen zijn positiever, voelen zich beter in hun vel en ontwikkelen beter als ze leven in kansrijke, betekenisvolle, stimulerende omgevingen waarin ze positieve contacten hebben met hun omgeving en voorzieningen. Groeien kinderen op in een kansarme en weinig stimulerende omgeving, dan heeft dit negatieve gevolgen voor hun ontwikkeling, gezondheid en welzijn.

2.1. Komt tegemoet aan de nabijheidsbeleving van kinderen

Leggen we deze bevindingen naast het voorstel van decreet dan is het voorstel beloftevol. Het voorstel kiest voor het decentraliseren van het buitenschoolse opvang- en activiteitenbeleid.

Daarmee speelt het in op het belang van nabijheid in het leven van kinderen. Het versterkt het subsidiariteitsprincipe. De afstand tussen beleidsmakers en inwoners is kleiner waardoor het beleid beter kan inspelen op de noden en tekorten die kinderen, jongeren en ouders in hun onmiddellijke omgeving en buurt ervaren. Lokale spelers zoals organisaties die vrijetijdsactiviteiten organiseren, een school, een oudervereniging, een opvanginitiatief, een bibliotheek, een gemeenschapscentrum of een Huis van het Kind kunnen dankzij de nabijheid gemakkelijker hun ambities en ervaren knelpunten bij de beleidsmakers aankaarten.

2.2. Perspectief op divers buitenschools activiteitenpalet voor elk kind

Vanuit kinderrechtenperspectief biedt het voorstel van decreet openingen omdat het het recht op spel van kinderen wil versterken.

Werkt drempels tussen organisaties weg

Door in te zetten op een integraal aanbod en samenwerking tussen alle relevante actoren, verhoogt het voorstel de participatiekansen van kinderen aan de samenleving. Organisaties die voor- en naschoolse activiteiten voor kinderen organiseren worden uitgedaagd om drempels tussen de organisaties aan te pakken, om een zo divers mogelijk buitenschools activiteitenpalet te realiseren.

Voorziet extra subsidies voor kwetsbare kinderen

Het voorstel stimuleert via geëxpliciteerde subsidies de kansen van maatschappelijk kwetsbare kinderen en kinderen die meer zorg nodig hebben. Hiermee komt het voorstel tegemoet aan de preferentiële rechten van kwetsbare kinderen. Kinderen met een beperking, kinderen die over minder financiële middelen beschikken zullen op extra ondersteuning kunnen rekenen.

Het VN-Kinderrechtencomité maakte op 7 februari 2019 zijn slotbeschouwingen aan België over. In slotbeschouwing 40 vraagt het VN-Kinderrechtencomité extra aandacht voor het recht op spel van kwetsbare kinderen. Het uitgetekende subsidiesysteem in het voorstel heeft het vermogen om tegemoet te komen aan de 40ste slotbeschouwing.³

40. Rest, leisure, recreation and cultural and artistic activities

With reference to its general comment No. 17 (2013) on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts, the Committee recommends that the State party strengthen its efforts to guarantee the right of children, including children from disadvantaged families, children with disabilities, and refugee and migrant children, to rest and leisure and sufficient time to engage in play and recreational activities that are safe, accessible, inclusive, reachable by public transport, smoke-free and age-appropriate. The Committee also recommends that the State party maintain and ensure access to landscaped green areas and open spaces for children.

Divers activiteitenpalet voor kinderen die opgroeien in een kansarme omgeving

³ Committee on the Rights of the Child, *Concluding observations on the combined fifth and sixth reports of Belgium*, CRC/C/BEL/CO/5-6, 1 February 2019.

Het voorstel heeft de potentie om mee te bouwen aan kansrijke, betekenisvolle, positief stimulerende en ontvankelijke contacten van kinderen met hun omgeving en maatschappelijke voorzieningen.

Het geeft perspectief aan kinderen die opgroeien in een kansarme, onveilige en weinig positief stimulerende omgeving. De voorstellen in het decreet kunnen het speelplezier verhogen van kinderen die geen tuin, geen open ruimte of geen vrijetijdsaanbod in hun buurt hebben. Zij zouden na school dan wel kunnen voetballen, basketballen, fietsen, skaten, rolschaatsen, tekenen, dansles volgen, muziek spelen, knutselen of met de vrienden spelen.

Meer kans op aantrekkelijk intern én extern activiteitenpalet voor jonge tieners

Naarmate kinderen ouder worden daalt de populariteit van de buitenschoolse opvang. Statistieken⁴ tonen aan dat 9- tot 11-jarigen beduidend minder gebruik maken van de buitenschoolse opvang dan hun jongere leeftijdsgenootjes. Er zijn minder kinderen die gaan en ze gaan minder vaak. Hun ouders geven vaker aan dat hun kind liever niet in de opvang blijft, dat er een broer of zus is die hen thuis kan opvangen en dat hun kind al alleen thuis kan blijven. De Vlaamse Jeugdraad voegt er vanuit onderzoek aan toe dat kinderen sowieso liever thuis zijn dan op de voor- of naschoolse opvang⁵.

Belevingsonderzoek van het VBJK spreekt over een vicieuze cirkel: omdat er minder leeftijdsgenootjes zijn, is er minder aanbod, en door het gebrek aan activiteiten dat bij hun leeftijd past, haken zij en hun vrienden af.⁶ De onderzoekers concluderen: voor- en naschoolse opvanginitiatieven staan voor de uitdaging een gedifferentieerd intern én extern activiteitenpalet samen te stellen. Specifieke aandacht mag daarbij gaan naar de oudste groep kinderen. Zij ervaren, ongeacht welke opvangvorm, minder positieve en minder geïndividualiseerde interacties met begeleiders, zijn vaker met minder in aantal en genieten minder van een opvangaanbod dat tegemoet komt aan hun noden.

Het voorstel biedt kansen aan voor- en naschoolse opvanginitiatieven om hun intern én extern activiteitenpalet uit te breiden. Bijvoorbeeld: onder regie van het lokale bestuur kan men duurder of groter speelmateriaal in groep aankopen. Roteert het speelmateriaal tussen de verschillende actoren in het samenwerkingsverband, dan wint iedereen. Er kan gezocht worden naar organisaties die skate-, dans-, muziek-, teken-, capouera- of toneelles geven in verschillende opvanginitiatieven. Of omgekeerd opvanginitiatieven kunnen gemakkelijker afspraken maken met externe vrijetijdsorganisaties om daar activiteiten te laten doorgaan.

3. Voorstel houdt ook risico's in: sterker vangnet is nodig

Decentraliseren houdt ook risico's in voor de rechten van kinderen. Op zich zegt het kinderrechtenverdrag niets over het decentraliseren van bevoegdheden. Elke verdragsstaat is vrij om zijn staatsstructuur te kiezen.

⁴ S. Lenaers, *Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in Vlaanderen, Gebruik en deelname, evaluatie, behoeften en attitudes*. Onderzoek in opdracht van Kind en Gezin, 2013.

⁵ Vlaamse Jeugdraad, *Wat als kinderen kunnen kiezen tussen opvang, muzieklles of thuis?*, 11 februari 2019. <https://vlaamsejeugdraad.be/pers/wat-als-kinderen-kunnen-kiezen-tussen-opvang-muzieklles-thuis>.

⁶ B. Peleman & C. Boudry, *Opvang en vrijetijd van schoolgaande kinderen: het perspectief van kinderen als brug tussen opvang en vrijetijd?*, Onderzoek door VBJK in opdracht van Kind & Gezin, 2014 in *Handboek Lokaal Jeugdbeleid*, Aflevering 18, 2016.

De verdragsstaat is wel verplicht om, ongeacht het bestuursniveau, voldoende rechtsgaranties voor kinderen te voorzien zodat ze zonder onderscheid van hun rechten kunnen genieten. Vlaanderen is gebonden door het kinderrechtenverdrag en hoort te waken over de conformiteit tussen het kinderrechtenverdrag, de regelgeving en de praktijken. Ook als de gemeenten beleidsverantwoordelijkheid van Vlaanderen krijgen. Slaagt het lokale niveau er niet in de rechten van kinderen te garanderen? Riskeren sommige kinderen uit de boot te vallen? Dan moet het lokale niveau op expertise, steun en middelen vanuit de Vlaamse overheid kunnen rekenen. Het voorstel van decreet schiet daarin tekort.

3.1. Breid artikel 3 uit met een extra doelstelling vanuit kindperspectief

In het voorstel van decreet missen we een aantal kapstokken die aan kinderen en ouders meer garanties geven op toegankelijke en kwaliteitsvolle voor- en naschoolse activiteiten. Het voorstel toont weliswaar dat Vlaanderen zorg wilt dragen voor de voor- en naschoolse activiteiten van kleuters en lagere schoolkinderen. De Vlaamse overheid voorziet subsidies. Er komt een inspiratiekader voor de realisatie van een geïntegreerd aanbod van buitenschoolse activiteiten. Er komt een overgangsplan dat de overgang van het oude naar het nieuwe subsidiëringssysteem stroomlijnt. Vlaanderen geeft aan de lokale besturen en betrokken organisaties zes jaar tijd om de overgang te realiseren. Vlaanderen kan periodieke plan en rapporteringsverplichtingen aan de lokale besturen opleggen. De Vlaamse overheid zal nog regels uitwerken over de kwaliteitslabels voor de kleuteropvang en het toezicht erop.

Toch missen we vanuit het perspectief van de participerende kinderen en ouders stevige garanties op toegankelijke en kwaliteitsvolle voor- en naschoolse activiteiten. In het voorstel zijn vooral de Vlaamse overheid, de lokale besturen en de organisatoren aan zet. Zij zijn de subjecten die Vlaanderen in het voorstel aanspreekt. Vergelijken we het voorstel met het decreet dat de opvang regelt van baby's en peuters, dan merken we dat de betrokken kinderen en ouders veel minder als rechtssubject aan bod komen. Terwijl het voorstel evenzeer een direct effect heeft op de kansen van duizenden ouders en duizenden kinderen en ouders.

Het perspectief van ouders en kinderen kan explicieter in het decreet aan bod komen. Ideaal wordt het voorstel van decreet uitgebreid met een doelstelling vanuit het perspectief van kinderen en gezinnen. Artikel 3, dat de doelstellingen van het decreet formuleert, zou kunnen worden uitgebreid met het volgende extra lid.

Extra doelstelling bij artikel 3.

Dit decreet regelt de organisatie van kwaliteitsvolle, beschikbare, betaalbare, diverse en rechtstreeks toegankelijke voor- en naschoolse activiteiten voor elk kind zonder onderscheid en met respect voor de rechten van het kind.

3.2. Ga voor steunpunt dat vanuit kindperspectief ondersteunt

In het voorstel missen we een blijvend ondersteuningsengagement vanuit Vlaanderen. De uitdagingen waar de lokale besturen en alle betrokken organisaties voorstaan, zijn groot. De ondersteuning vanuit Vlaanderen moet verder rijken dan het aanbieden van een inspiratiekader voor de realisatie van een geïntegreerd aanbod van buitenschoolse activiteiten.

Het belang van het kind tussen vele andere belangen

Momenteel participeren duizenden kinderen dagelijks aan voor- en naschoolse activiteiten in settings met verschillende organisatiestructuren, gewoontes, kwaliteitsvereisten, financieringsystemen en belangen. In de toekomst horen deze organisaties samen te werken onder regie van de lokale besturen.

Zo'n transformatie is geen sinecure. Verschillende belangen moeten op elkaar worden afgestemd zonder het prioritair belang van de betrokken kinderen uit het oog te verliezen. De preferentiële rechten van kinderen uit kwetsbare gezinnen of kinderen met extra zorgbehoeften moeten gerespecteerd worden.

Nood aan steunpunt dat vanuit belang van het kind ondersteunt

Het is belangrijk om de afstemming tussen de organisaties vanuit het kindperspectief te realiseren. Organisatiebelangen mogen het belang van de betrokken kinderen niet overschaduw. Het belang van het kind moet het kompas zijn in het uittekenen van de gezamenlijke operationele doestellingen en het coördineren van operationele acties met de beschikbare middelen.

Ideaal maakt het voorstel van decreet melding van een blijvend ondersteuningsengagement dat de geïntegreerde werking van een kwalitatief, duurzaam, divers en lokaal gestuurd voor- en naschools activiteitenpalet voor kinderen stimuleert en ondersteunt. Bijvoorbeeld in de vorm van een steunpunt.

- Zo'n steunpunt kan inzetten op praktijkondersteuning voor lokale besturen, actoren en samenwerkingsverbanden.
- Het kan kapstukken aanreiken om het samenwerkingsverband vanuit het belang van de betrokken kinderen te stroomlijnen.
- Het verzorgt een actieve dienstverlening op het vlak van deskundigheidsbevordering en kwaliteitszorg over de verschillende functies, door informatie, vorming, begeleiding, kennisuitwisseling en bevordering van samenwerking.
- Het kan verschillende participatiemechanismen uitwerken dat ruimte geeft aan de bezorgdheden en wensen van alle betrokkenen.
- Het kan het buitenschoolse opvang- en activiteitenbeleid onderzoeken om de geïntegreerde werking van een kwalitatief, duurzaam, divers en lokaal gestuurd voor- en naschools activiteitenpalet voor kinderen te inspireren en te voeden.

3.3. Wie bewaakt het divers buitenschools activiteitenpalet voor elk kind?

Het voorstel schiet wat tekort in het toezien op de realisatie van de doelstellingen in het decreet. We missen monitoring vanuit Vlaanderen op de organisatie van kwaliteitsvolle, beschikbare, betaalbare, diverse en rechtstreeks toegankelijke voor- en naschoolse activiteiten voor elk kind zonder onderscheid en met respect voor de rechten van het kind.

De monitoring kan op verschillende niveaus uitgewerkt worden. Vanuit het perspectief van ouders en kinderen kan gedacht worden aan een duidelijk aanspreekpunt voor ouders en kinderen bij klachten of als ze zich zorgen maken over de kwaliteit, toegankelijkheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid en diversiteit aan activiteiten.

Organisaties die de voor- en naschoolse activiteiten organiseren moeten weten waar ze kunnen aankloppen als ze extra expertise, steun en middelen nodig hebben.

Lokale besturen zullen vanuit kinderrechten een rol moeten spelen in de supervisie op de organisatie.

Zal de Zorginspectie vanuit Vlaanderen nog een rol spelen? Of zal een andere instantie mee toezien op de kwaliteit, toegankelijkheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid en diversiteit aan activiteiten?

De Vlaamse overheid hoort een monitoringssysteem uit te tekenen dat ambitieuzer is dan het opleggen van periodieke plan en rapporteringsverplichtingen aan de lokale besturen.

3.4. Ga ook voor kwaliteitsvoorwaarden die kinderen belangrijk vinden

't Is fijn als ik en mijn vrienden welkom zijn

Als kinderen vertellen over hun naschoolse activiteiten en de buitenschoolse opvang, dan komen een viertal voorwaarden naar voren die essentieel zijn voor een positieve beleving van hun naschoolse activiteiten, ongeacht de opvangvorm.⁷

Vrienden

De meest belangrijke voorwaarde is dat er vrienden zijn. Doen de vrienden ook mee, dan is het sowieso leuker en zijn de belevingen veel positiever.

Begeleider

Op de tweede plaats komt de begeleiding. Begeleiders zijn van groot belang wanneer het op zorg en troost aankomt en ze maken een verschil als ze ook zelf meespelen. Is de begeleider iemand waarbij kinderen terecht kunnen als er iets onrechtvaardigs gebeurt, er ruzie is of iemand gepest wordt? Is hij of zij iemand die zorg en troost biedt wanneer ze gevallen zijn, pijn hebben? Is hij of zij iemand waarbij kinderen zich welkom voelen en een luisterend oor vinden? Is hij of zij iemand die meespeelt en activiteiten in elkaar steekt waaraan hij zelf meedoet? Dan is dat een begeleider die sowieso een streep voor heeft.

Soort activiteiten

Op de derde plaats komen de soort activiteiten. Het liefst doen ze er dingen die ze thuis niet kunnen doen.

Bijvoorbeeld: voetballen, basketballen, fietsen, rolschaatsen en skaten. Thuis kan dat niet want ze hebben geen tuin, er is geen open ruimte in de buurt of de buurt is verkeersonveilig.

Bijvoorbeeld: balletles kunnen volgen, een muziekinstrument bespelen of toneel spelen. Van thuis uit kan dat niet want ze geraken er niet op hun eentje, er is niemand die hen kan brengen, de uren van de activiteiten passen niet, er is niemand die het hen kan leren.

Bijvoorbeeld: pannenkoeken bakken, knutselen met klei, met de kleuters spelen of gezelschapsspelletjes spelen.

⁷ B. Peleman en C. Boudry, *Schoolkinderen over hun opvang. Wat leren ze ons over kwaliteit?* Onderzoeksrapport in opdracht van Kind & Gezin, november 2014.

B. Peleman & C. Boudry, *Opvang en vrijetijd van schoolgaande kinderen: het perspectief van kinderen als brug tussen opvang en vrijetijd?*, Onderzoek door VBJK in opdracht van Kind & Gezin, 2014 in *Handboek Lokaal Jeugdbeleid*, Aflevering 18, 2016.

R. Gilsing, *Liefst zoals thuis. Ouders en kinderen over buitenschoolse opvang*, Sociaal Cultureel Planbureau, 2007.

Thuis kan dat niet want de ouders hebben geen tijd, thuis mag het niet vuil worden of rommelig zijn of is het kind alleen.

Zich thuis voelen, niet uitgesloten voelen

En op de vierde plaats komt je thuis voelen, niet uitgesloten voelen of jezelf kunnen zijn. Dat kan door een diversiteit aan activiteiten en speelruimtes aan te bieden. Bijvoorbeeld rustige activiteiten en ruimtes voor kinderen die meer verlegen zijn. En dat kan door respect en open positieve attitudes te blijven stimuleren en ondersteunen op individueel niveau, organisatie niveau, samenwerkingsniveau en vanuit de regie die de lokale besturen opnemen.

VN-Kinderrechtencomité geeft tips voor ideale speelcontext

In 2013 richtte het VN-Kinderrechtencomité de spotlights op artikel 31 van het kinderrechtenverdrag. Het Comité bracht vele experts in het recht op spel rond de tafel om samen *General Comment nr 17* over het recht op spel te schrijven.

In *General Comment nr 17* vinden verdragsstaten (praktische) tools voor de implementatie van artikel 31. Ook voorwaarden voor een kwaliteitsvolle speelcontext worden opgesomd.

General Comment nr 17, voorwaarden voor een kwaliteitsvolle speelcontext:

- Vrij van stress
- Vrij van sociale uitsluiting
- Geweldloos milieu
- Veilige en gezonde omgeving
- Gelegenheid tot rust
- Beschikken over vrije tijd zonder andere verplichtingen
- Tijd en ruimte zonder controle van volwassenen of zonder begeleiding
- Kansen tot communicatie en interactie
- Ruimte voor verbeelding
- Aandacht voor sport en spel
- Aandacht voor culturele en artistieke erfgoed

Aandacht voor kwaliteit mag niet afzakken

Het kwaliteitsbeleid in het voorstel bestaat uit een inspiratiekader, een kwaliteitslabel voor kleuteropvang met vijf kwaliteitsvoorwaarden en toezicht op de kwaliteitsvoorwaarden.

Vergelijking we de kwaliteitsvoorwaarden in het voorstel met de kwaliteitsvoorwaarden die momenteel gelden voor groepsopvang van schoolkinderen dan merken we een duidelijk verschil. Groepsopvang van schoolkinderen hoort momenteel tegemoet te komen aan voorwaarden van infrastructuur, pedagogische aanpak, veiligheid en gezondheid, personeelsaangelegenheden, verhouding aantal kinderen per begeleider, klachtenprocedure, communicatie met ouders en participatie van ouders en kinderen. We vrezen voor het verslappen van de aandacht voor kwaliteit.

Reik verder dan de kleuteropvang

Het voorstel heeft vooral aandacht voor de kwaliteit van de kleuteropvang. We pleiten voor een verbreding van de scope. Ook lagere schoolkinderen moeten op een kwaliteitsvol voor- en naschools activiteitenpalet kunnen rekenen.

Ga ook voor kwaliteitsvoorwaarden die kinderen belangrijk vinden

Het voorstel stelt dat de Vlaamse Regering aanvullende kwaliteitsvoorwaarden kan bepalen. We pleiten voor een uitbreiding van de voorwaarden die beantwoorden aan de tips van het VN-Kinderrechtencomité en de voorwaarden die kinderen belangrijk vinden.

Leg nadruk op 'positief' stimuleren van gebruik van Nederlands

Artikel 11, 5° schuift gebruik van Nederlands als kwaliteitsvoorwaarde naar voren. We vragen om in artikel 11, 5° 'het gebruik van het Nederlands' te vervangen door 'stimuleert op positieve wijze het gebruik van het Nederlands als verbindende taal'.

Voorstel van gewijzigd artikel 11, 5°
stimuleert op positieve wijze het gebruik van het Nederlands als verbindende taal.

We onderschrijven ten volle het belang van kennis van Nederlands. Nederlands beheersen is immers de sleutel naar participatie aan de samenleving. Anderzijds is 'sociale cohesie en gelijke kansen bevorderen' een doelstelling van het voorstel, en is het dus belangrijk dat kinderen die het Nederlands niet zo goed beheersen, zich ook thuis voelen en niet uitgesloten voelen. Aandacht voor een 'positieve' stimulering van het gebruik van Nederlands, zonder sancties voor gebruik van de thuistaal, bewerkstelligt beide ambities.

3.5. Duizenden kinderen riskeren buiten toepassingsgebied van voorstel te vallen

Onderwijs: de olifant in de kamer?

Onderwijs is een belangrijke speler in de organisatie van de voor- en naschoolse opvang van kinderen. In principe moeten scholen enkel open zijn tijdens de schooluren. Toch organiseert de meerderheid van de scholen (85%) opvang, volgens onderzoek van Kind en Gezin.⁸

Ongeveer de helft van de kinderen maakt gebruik van de opvang op school. Opvang in en door de school is de tweede meest gebruikte opvang. Op de eerste plaats komen de grootouders, vooral als het om de opvang van kleuters gaat. De school is het populairst bij kinderen tussen 6 en 8 jaar. Nogal wat scholen kunnen deels terugvallen op financiële steun van de gemeente om opvang te organiseren, bijvoorbeeld om de begeleiders te betalen. Ook doen veel scholen beroep op vrijwilligers.

Het voorstel van decreet geeft de indruk naast deze realiteit te vallen. Het voorstel sluit scholen in zijn definitie van organisator niet uit want scholen zijn ook 'een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een aanbod van buitenschoolse activiteiten organiseert'. Maar onderwijs wordt niet expliciet aangesproken om deel te nemen aan het samenwerkingsverband.

Jeugdwerk en sportverenigingen buiten spel?

De vrijetijdsactiviteiten die jeugdwerk of sportverenigingen organiseren vallen behoorlijk buiten het voorstel.

⁸ M. Van den Brande, Drieliuk. School en buitenschoolse opvang, *School+visie*, juni 2014, nr 06.

Het voorstel definieert opvang lager onderwijs als ‘de activiteiten voor kinderen die naar het lager onderwijs gaan, met uitzondering van de activiteiten van het jeugdwerk of van de sportverenigingen’.

Blijf samenwerking tussen lokaal bestuur, school, jeugdwerk en sportvereniging aanmoedigen

We hopen dat scholen, sportverenigingen en jeugdwerkorganisaties, die nu al samenwerken, dit ook in de toekomst zullen blijven doen.

Scholen werken nu reeds samen met lokale besturen, jeugdwerkorganisaties, sportverenigingen en tekenacademies om een zo divers mogelijk activiteitenpalet aan lagere schoolkinderen aan te bieden, bijvoorbeeld onder de noemer van ‘brede school’.

We hopen dat de Vlaamse overheid zo’n samenwerkingsverbanden blijft stimuleren, zeker als die samenwerking voor iedereen een win-win is.

Bijvoorbeeld:

- Jeugdwerkorganisaties die zich expliciet richten op vrijetijdsactiviteiten voor kansarme of maatschappelijke kwetsbare kinderen stappen soms doelbewust in een samenwerkingsverband met scholen in kansarme buurten omdat ze daar de kinderen vinden voor wie ze een verschil willen maken.
- Uit liefde voor hun sport en uit schrik dat hun sport verdwijnt, bieden sommige kleine sportverenigingen hun sportactiviteiten aan scholen aan.

Tijdens de werkgroepen van de Staten-Generaal Opvang en Vrije Tijd van Schoolkinderen werden vanuit de beleidsdomeinen onderwijs, jeugdwerk en sport een aantal bezorgdheden geformuleerd. De drie beleidsdomeinen wilden zich niet decretaal linken aan opdrachten die ze niet met honderd procent zekerheid kunnen waarmaken en dragen. De uitsluiting van het jeugdwerk en de sportverenigingen in de definitie van ‘opvang lager onderwijs’ en de onduidelijke positie van onderwijs in het voorstel van decreet, komt enigszins tegemoet aan die bezorgdheden.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft begrip voor deze stellingname. Anderzijds hopen we dat scholen, jeugdwerk en sportorganisaties die willen samenwerken dit in alle vrijheid en met de nodige ondersteuning zullen kunnen blijven doen.